

Endometriosis & pregnancy

Perinatal-ARG oktober 2023

Anna-Sofia Melin, spec läk med dr

Endometriosis

Källhänvisningar och referenser

- ESHRE guidelines uppdaterade 2022
- SFOG-råd Endometriosis, publicerat på www.sfog.se
  - ny uppdatering under 2023

Endometriosis

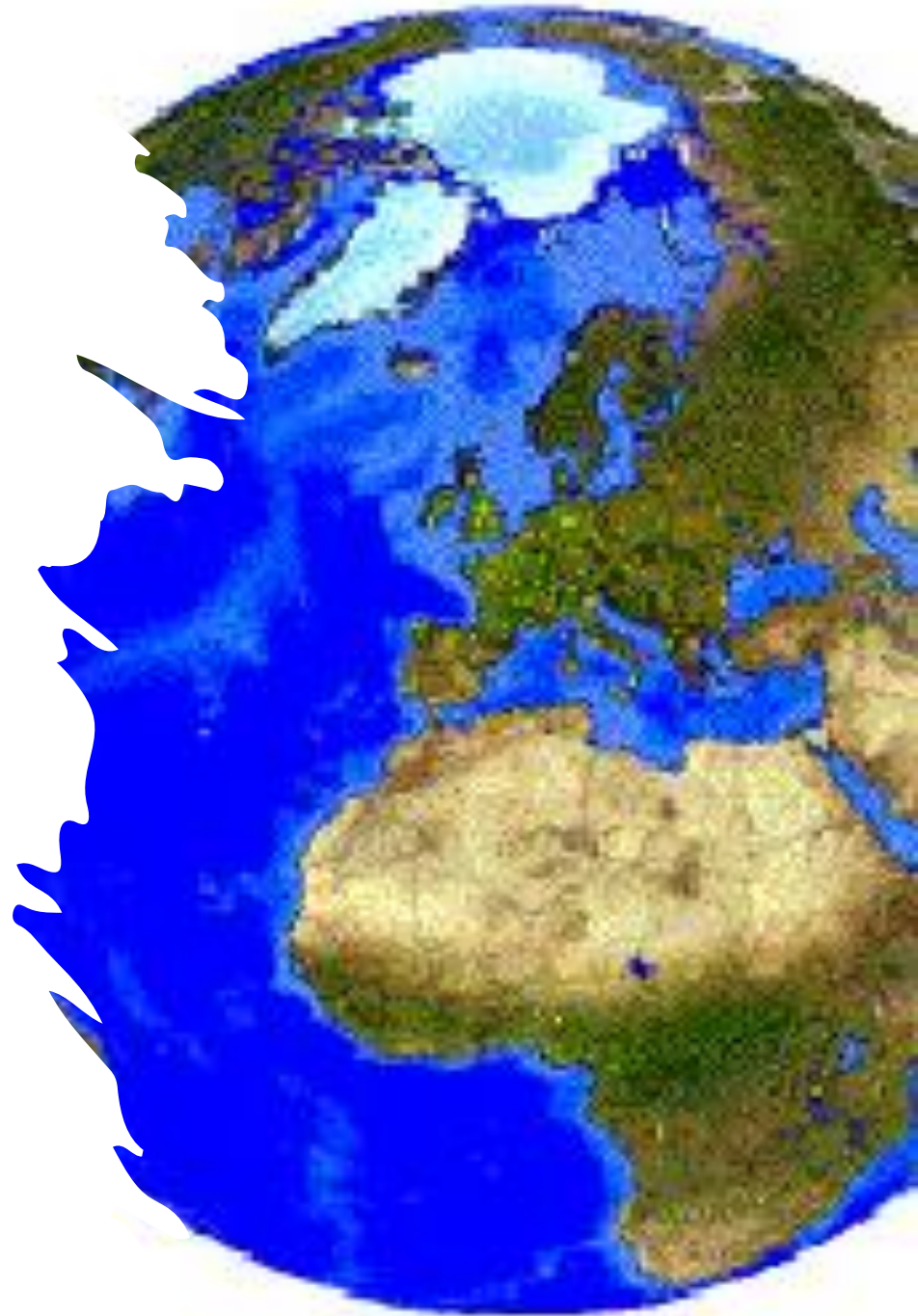
- **Vad är endometriosis?**
  - Symptom, diagnos, behandling
- **Endometriosis and pregnancy**
- **Future – how to care for these patients in the best way?**
- **Questions**

Endometriosis

Endometriosis is a chronic, inflammatory and estrogen-dependent disease

Endometriosis

- Finns över hela världen
- Funnits i alla tider
- 10 % av alla kvinnor i fertil ålder
- Över 200.000 kvinnor i Sverige
- Ca 5.000 kvinnor i varje årskull
- Drabbar kvinnan framför allt i produktiv ålder

Endometriosis

- Medelålder vid diagnos är idag 37 år (2018)
- Kan debutera tidigt redan vid första menssen (yngsta 9 år)
- Kan fortsätta efter klimakteriet
- Mycket varierande symtombild mellan individer och under en individs liv

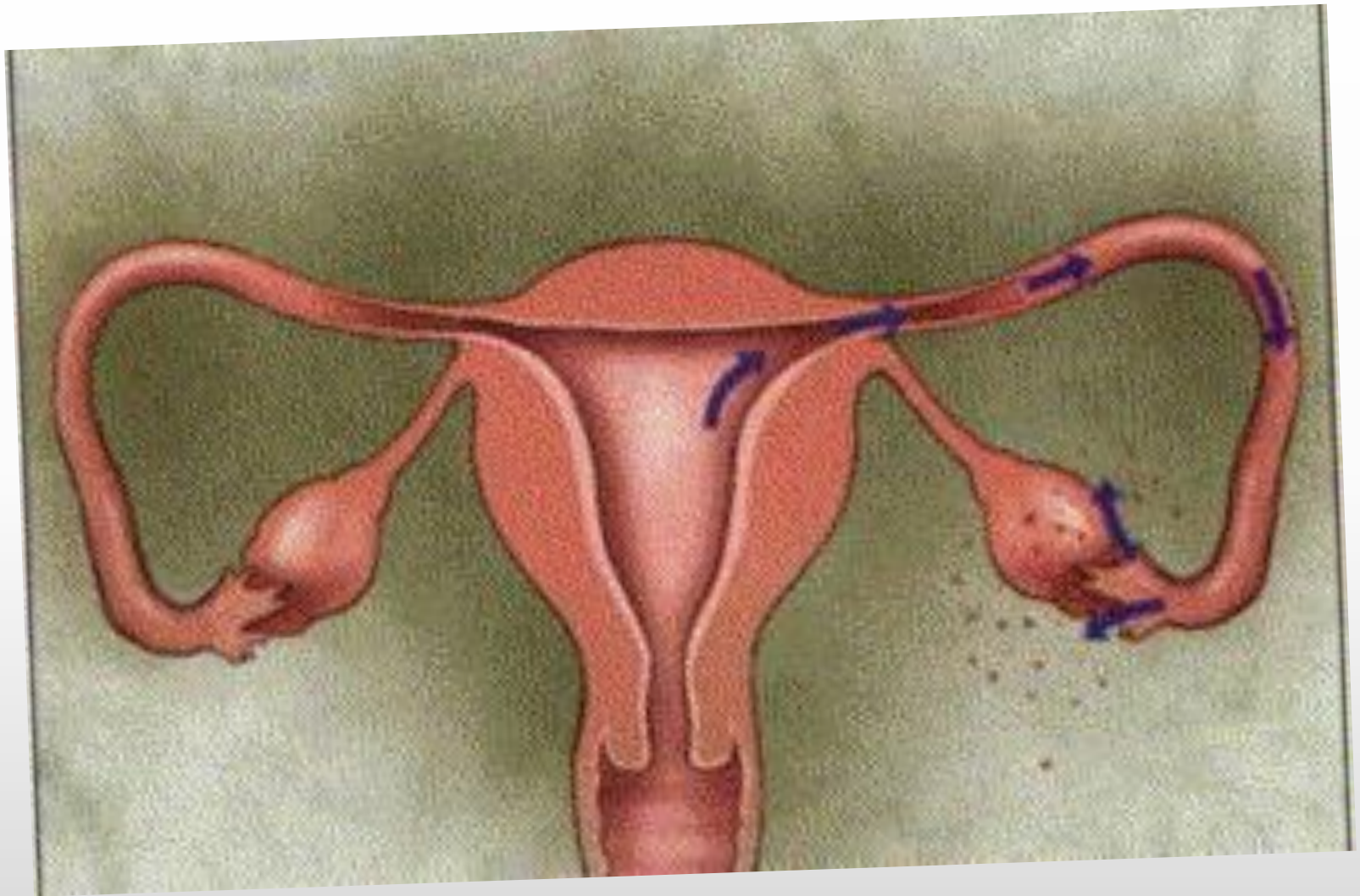

Endometriosis

Tre saker behövs för att endometriosis ska kunna uppstå....

1. **Celler** som liknar cellerna i livmodersslemhinnan men som finns utanför livmoderhålan
  2. Ett **immunförsvar** som inte fungerar optimalt
  3. **Östrogen**
-

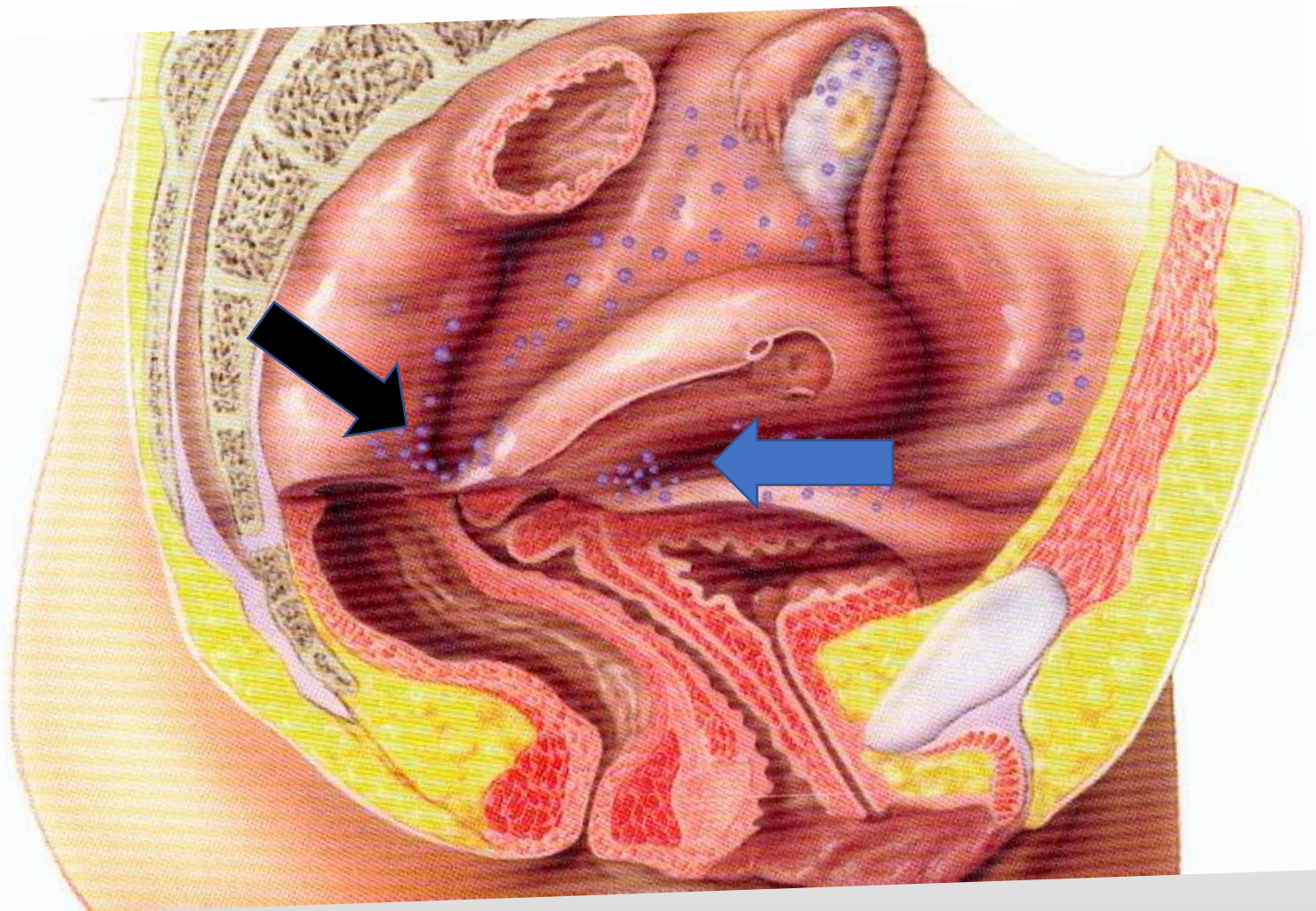

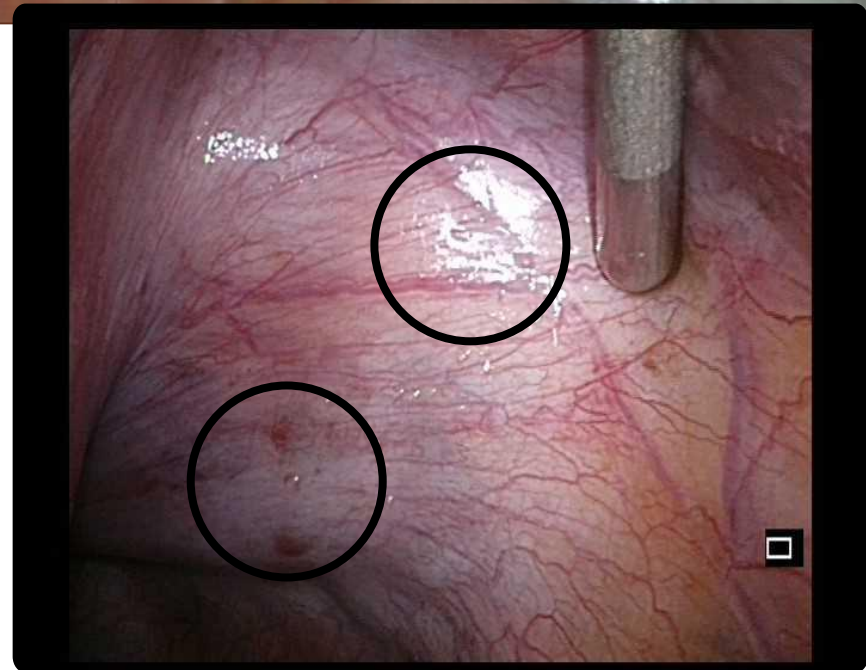
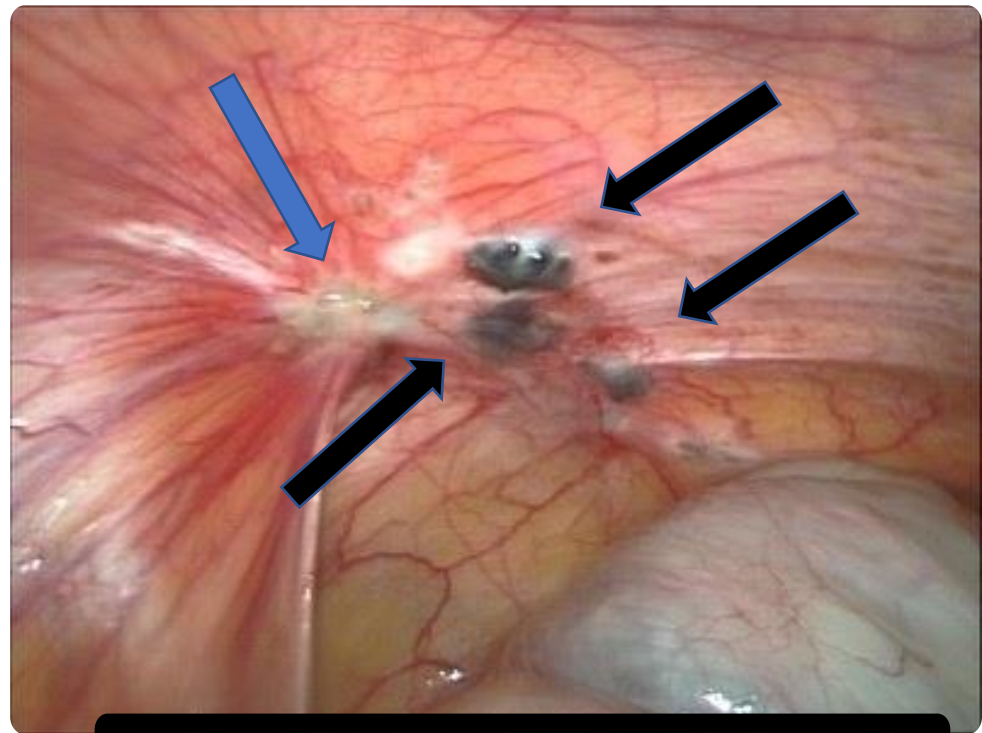

Endometriosis

- Endometriosis can **also arise** through spread of cells via
    1. Blood vessels
    2. Lymph vessels
    3. Scars after surgery: section, laparoscopy
    4. Stem cells that have wandered?
    5. Remnant of "Müllerian ducts" from fetal life?
    6. Environmental factors? Hormone-disrupting substances?
-

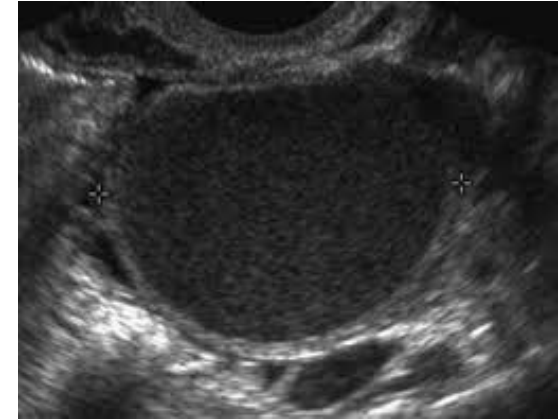
Ytlig
endometriosis på
bukhinnan

Djup endometriosis

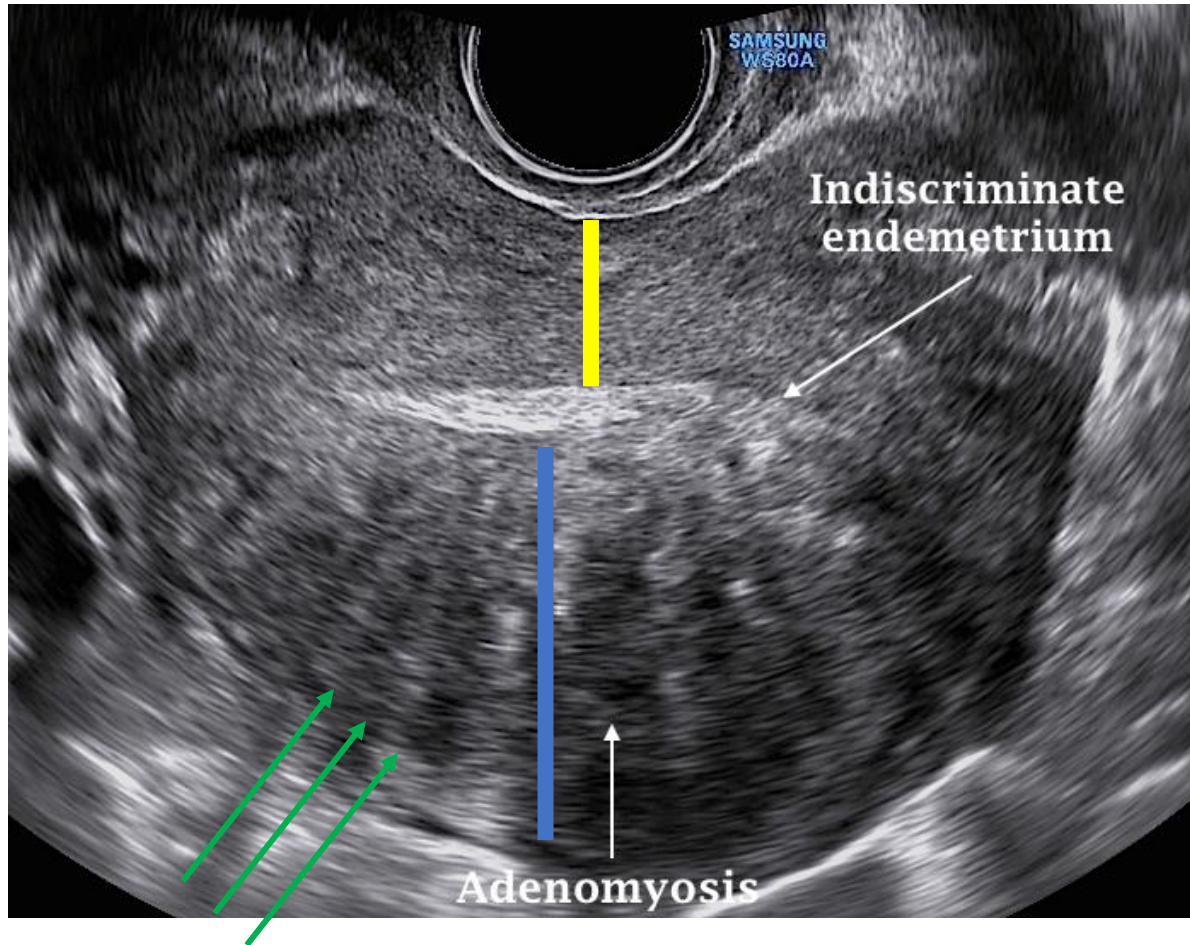

Endometriom – endometrioscysta i ovariet

Adenomyos - egen sjukdom !

Endometriosis

I *endometrioshärden* sker nybildning av:

- Blodkärl
- Nerver
- Östrogen

blödning i härden vid mens
kroppens svar leder till
inflammation och ***ärrbildning***

Endometriosis

- Endometriosis är en kronisk *progressiv* inflammatorisk östrogenberoende *systemsjukdom* snarare än en sjukdom som övervägande påverkar bäckenet.

(Taylor H, Lancet 2021)

Endometriosis

- Den leder bland annat till en *systemisk inflammation*, den påverkar metabolismen i *lever* och *fettvävnad* och *nervsystemet* både centralt och perifert samt förändrar genuttrycket.
- Den kliniska presentationen är därför varierad, förekomsten av bäckenskador är heterogen och kunskaperna om sjukdomens manifestationer utanför det kvinnliga reproduktionsorganen är fortfarande bristfälligt förstådda.

(Taylor H, Lancet 2021)

Svår mensvärk
Ägglossn.smärta
Djup samlagssmärta
Smärta vid miktion
Smärta vid
tarmtömning
Trötthet

IBS

Inflammatorisk
tarmsjukdom

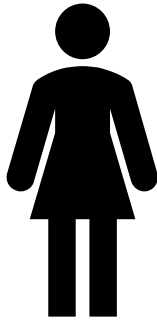
Övriga
sjukdomar

Nedsatt
fertilitet

Psykiatrisk
samsjuklighet

cancer

Komplikationer
vid graviditet
och förlossning

Endometriosis och graviditet

Två kliniska huvudproblem:

1. Smärta under graviditet
2. Risk för komplikationer under graviditet och förlossning

Endometriosis och graviditet

- Fler har idag möjlighet till IVF vilket leder till fler kvinnor med endometriosis under graviditet
- Blir de flesta bra/symtomfria under graviditet?
Myt?
- Bra studier saknas, kunskapsläget är fortfarande oklart

Endometriosis and pregnancy

Graviditet medför:

- **Tillväxt av uterus** som leder till drag i sammanväxningar/fibros/organ

- **Decidualisering**

”Vid höga gestagennivåer uppstår en hypoestrogen, hypergestagen miljö, som orsakar initial *decidualisering* följt av *atrofi* av endometriosislesioner.”

Endometriosis och graviditet

Smärta

Komplex smärtsituation vid endometriosis med

- Vävnadsskada, inflammation
- Perifer sensitisering
- Central sensitisering

Under graviditet:

- Minskad inflammation leder till minskad smärta
- Ökade östrogennivåer påverkar perifera nerver till ökad central sensitisering
- Adhärenser / fibros och decidualisering

Endometriosis och graviditet

”Altogether, the results on the correlation between pregnancy and endometriosis-associated pain are controversial and there is no evidence that pregnancy will generally help to reduce endometriosis associated pain.”

Human Reproduction Update, Vol.24, No.3 pp. 290–299, 2018

Advanced Access publication on February 15, 2018 doi:10.1093/humupd/dmy004

human
reproduction
update

The effect of pregnancy on endometriosis—facts or fiction?

Brigitte Leeners^{1,*}, Fabia Damaso¹, Nicole Ochsenein-Köble², and Cindy Farquhar³

¹Department of Reproductive Endocrinology, University Hospital Zurich, 8091 Zurich, Switzerland ²Department of Obstetrics, University Hospital Zurich, 8091 Zurich, Switzerland ³Department of Gynaecology and Obstetrics, University Hospital Auckland, Park Road, 1023 Auckland, New Zealand

*Correspondence address. Department of Reproductive Endocrinology, University Hospital Zurich, Frauenklinikstr. 10, CH 8091 Zurich, Switzerland. Tel: +41-44-255-5009; Fax: +41-44-255-4376; E-mail: Brigitte.Leeners@usz.ch orcid.org/0000-0003-4027-6151

Submitted on September 15, 2017; resubmitted on December 9, 2017; editorial decision on January 17, 2018; accepted on February 3, 2018

TABLE OF CONTENTS

- Introduction
- Methods
- Results

Studies in pregnant women that report endometriosis before, during and/or after pregnancy
Factors influencing the development of endometriosis in pregnancy

Endometriosis - endometriom

- 15-50 % total regression (endometriom)
- 34-64% viss minskning
- 25 % oförändrade
- 9-38 % tillväxt
- Cysta som genomgår decidualisering = minskar
- Obs! Kan ändra utseende misstanke om malignitet

Human Reproduction Update, Vol.24, No.3 pp. 290-299, 2018

Advanced Access publication on February 15, 2018 doi:10.1093/humupd/dmy004

human
reproduction
update

The effect of pregnancy on endometriosis—facts or fiction?

Brigitte Leeners^{1,*}, Fabia Damaso¹, Nicole Ochsenein-Köible², and Cindy Farquhar³

¹Department of Reproductive Endocrinology, University Hospital Zurich, 8091 Zurich, Switzerland ²Department of Obstetrics, University Hospital Zurich, 8091 Zurich, Switzerland ³Department of Gynaecology and Obstetrics, University Hospital Auckland, Park Road, 1023 Auckland, New Zealand

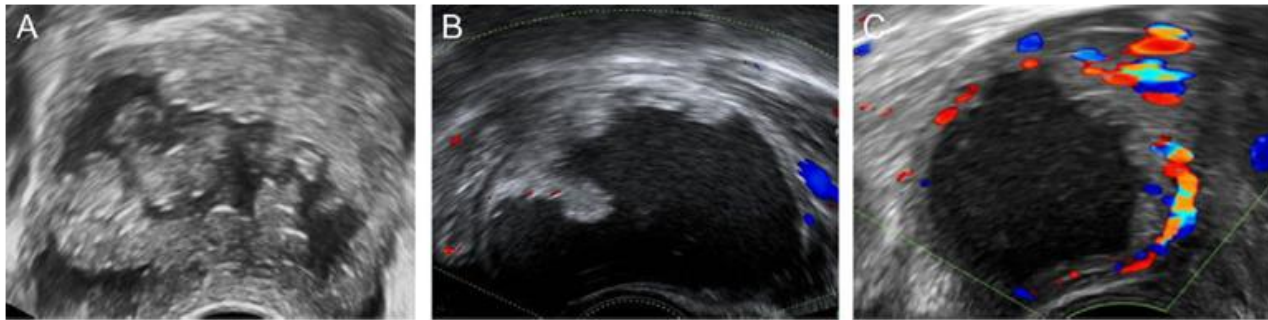
*Correspondence address: Department of Reproductive Endocrinology, University Hospital Zurich, Frauenklinikstr. 10, CH 8091 Zurich, Switzerland. Tel: +41-44-255-5009; Fax: +41-44-255-4376; E-mail: Brigitte.Leeners@usz.ch orcid.org/0000-0003-4027-6151

Submitted on September 15, 2017; resubmitted on December 9, 2017; editorial decision on January 17, 2018; accepted on February 3, 2018

TABLE OF CONTENTS

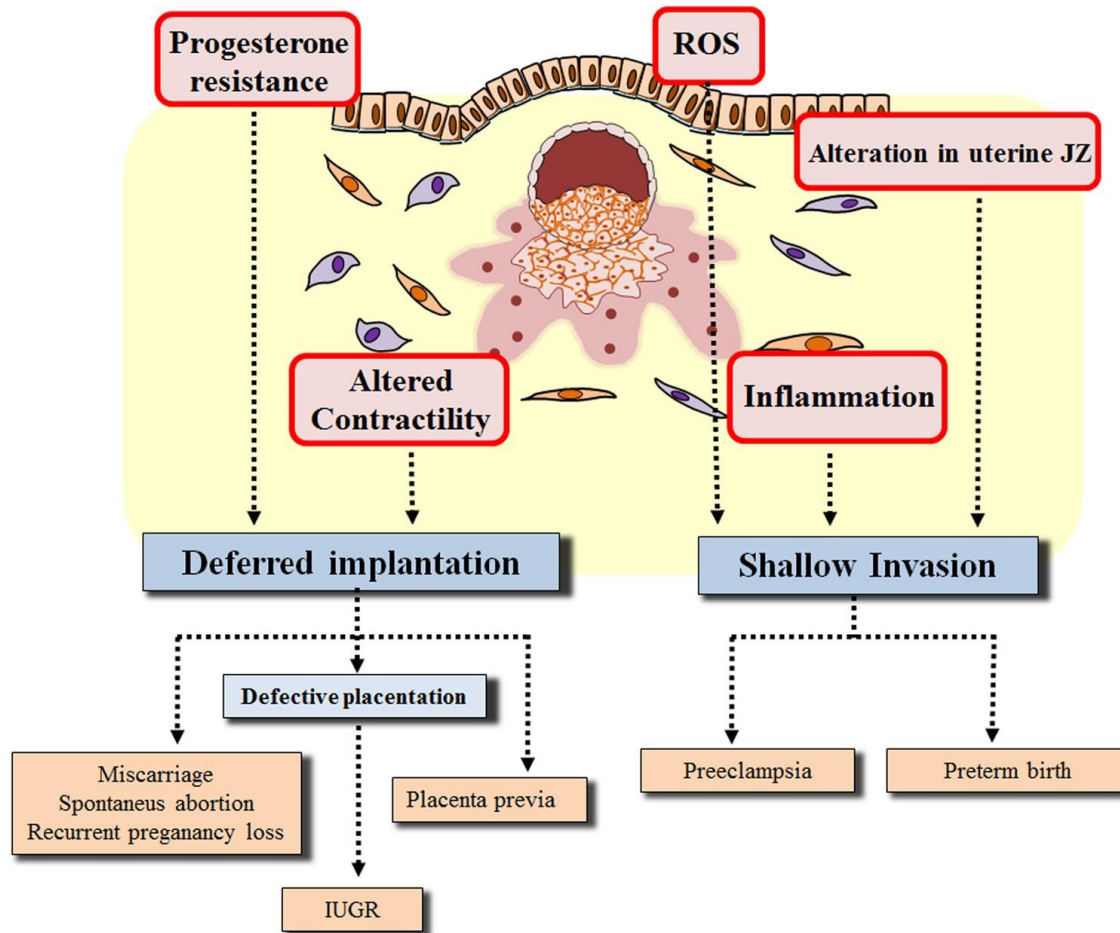
- Introduction
- Methods
- Results

Studies in pregnant women that report endometriosis before, during and/or after pregnancy
Factors influencing the development of endometriosis in pregnancy

Figure 1 Sonographic appearances of decidualized endometrioma. Unilocular cysts containing hyperechoic fluid and an irregular internal wall with prominent echogenic rounded papillary projections (**A**). The papillary projections were typically highly vascular on Doppler examination (**B** and **C**). Reprinted with permissions from [Pateman et al. \(2014\)](#).

Figure 3 Potential explanations of endometriosis-related adverse pregnancy outcomes based on the model by Cha et al. ...

Endometriosis and pregnancy

Complications during pregnancy and delivery

Typ av komplikation	Antal		
Tarmskada	16 fall	Tarmendometriosis 5-12 %	
Spontan hemoperitoneum	20 fall		
Endometriosis			Låg risk för komplikati oner
Uterusruptur		mkt ovanligt	

Endometriosis och graviditet

human reproduction

[Hum Reprod.](#) 2018 Oct; 33(10): 1854–1865.

PMCID: PMC6145420

Published online 2018 Sep 17. doi: [10.1093/humrep/dey269](https://doi.org/10.1093/humrep/dey269)

PMID: [30239732](https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/30239732/)

Endometriosis and adverse maternal, fetal and neonatal outcomes, a systematic review and meta-analysis

Q Sök ...

[S Lalani](#),¹ [A J Choudhry](#),² [B Firth](#),² [V Bacal](#),^{1,2} [Mark Walker](#),^{1,2} [S W Wen](#),^{1,2} [S Singh](#),^{1,2} [A Amath](#),² [M Hodge](#),² and [I Chen](#)^{1,2}

► [Author information](#) ► [Article notes](#) ► [Copyright and License information](#) [PMC Disclaimer](#)

Associated Data

Endometriosis och graviditet

Typ av komplikation	OR/RR			
Missfall	1.21-1,89 sp grav 2.17- 4.34 IVF	Ökad risk		
Preeklampsi	?	Varierande data Svensk studie 2009 visade ökad risk OR = 1.13		Stephansson et al
Placenta praevia	OR = 3.3	5-6 ggr ökad risk		
Blödningar; antenatal, placentaavslossning, postpartum		Ökad risk men få studier		
Preterm birth	1.7-2.33	Ökad risk		
SGA	1.28	Ökad risk		

Endometriosis och graviditet

Typ av komplikation	RR/OR		
Diabetes	?	ej ökad risk	
Sectio , planerat	1.86	Ökad risk	Pga SGA, antenatal blödning
Extrauterin graviditet	2.16- 2.66		

Endometriosis och graviditet

- Noga anteckna i mödravårdsjournal om personen har endometriosis och tidigare kirurgi
- Öka kunskapen om endometriosis och graviditet på barnmorskemottagningar för barnmorskor och läkare
- Beredskap för att remittera personen till specialistmödravård

Endometrios – SFOG-råd

- Publiceras på SFOGs hemsida, öppet för alla
- Uppdateras kontinuerligt
- Praktiska råd som grundar sig på vetenskap och klinisk erfarenhet
- Ny uppdatering 2023
- **Välkomna med i Endometrios-ARG**

The screenshot shows a web browser displaying the SFOG website. The URL is [riktlinjer/sfog-raad-gynekologi/endometrios/](https://www.sfog.se/riktlinjer/sfog-raad-gynekologi/endometrios/). The page features the SFOG logo and the text "SVENSK FÖRENING FÖR OBSTETRIK & GYNEKOLOGI Swedish Society of Obstetrics and Gynecology". The navigation menu includes "Råd/Riktlinjer", "Kvalitet", "Kvinnoläkaren", "Länkar", "Medlem", "OGU", and "Annonser". The breadcrumb trail is "d/Riktlinjer > SFOG-råd gynekologi > Endometrios". The main heading is "Endometrios" with a sub-heading "Välkommen att ta del av de uppdaterade råden". The text below explains the need for updated guidelines and provides contact information for feedback: endometrios.arg@gmail.com. The Windows taskbar is visible at the bottom.

Endometrios - sammenfattning

- Kvinnor med endometrios har ökad risk för vissa graviditets-komplikationer som missfall, prematur förlossning och placenta praevia
- Komplikationer som kan uppstå fångas idag upp av det befintliga basprogrammet för graviditetsövervakning i Mödrahälsovården – *extra övervakning?*
- Smärtlindring före, under och efter graviditet liksom fortsatt hormonbehandling postpartum bör planeras före graviditeten

Endometrios

- Frågor?
- Fall?

/ TACK 😊 /

